

Troszczymy się o zdrowie i bezpieczeństwo młodych pracowników nie tylko 28 kwietnia*

28 kwietnia jest na świecie dniem, w którym w sposób szczególny zastanawiamy się nad bezpieczeństwem pracowników. Wspominamy tych, którzy ulegli śmiertelnym wypadkom w pracy, myślimy o tych, którzy cierpią z powodu chorób zawodowych. Jest to czas głębszej niż zwykle refleksji nad tym, czy robimy wszystko, aby zapobiegać tragicznym zdarzeniom w pracy.

W roku 2018 Międzynarodowa Organizacja Pracy (MOP) kieruje naszą uwagę na bezpieczeństwo pracowników najmłodszych, łącząc obchody Światowego Dnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy ze Światowym Dniem Sprzeciwu Wobec Pracy Dzieci – pod wspólnym hasłem *MŁODZI BEZPIECZNI W PRACY (GENERATION YOUNG & HEALTHY)*. W ten sposób MOP podkreśla konieczność zapewnienia bezpiecznych warunków pracy wszystkim pracownikom, w szczególności młodym, oraz nawołuje do zaprzestania wykorzystywania dzieci w pracy.

Konieczność eliminowania pracy dzieci

Według MOP na świecie pracuje ok. 541 mln osób w wieku 15-24 lat. Stanowią one ponad 15% światowej siły roboczej. Młodzi stają się ofiarami o 40% większej liczby wypadków przy pracy (niepowodujących śmierci) niż pracownicy powyżej 25. roku życia. MOP podaje również, że na świecie pracuje aż 152 mln dzieci w wieku 5-17 lat, z czego niemal połowa w warunkach szczególnie niebezpiecznych (raport MOP, 2017 r.).

Problem pracy dzieci dotyka najbardziej regiony najbiedniejsze (głównie Afrykę), w których pracuje co 5. dziecko. Jednak statystyki MOP pokazują, że problem dotyczy także krajów bogatszych: ponad połowa wszystkich pracujących dzieci mieszka w krajach o średnim dochodzie, a 2 mln dzieci pracuje w krajach wysoko rozwiniętych.

71% pracujących dzieci jest zatrudnionych w rolnictwie (m.in. przy produkcji kakao, kawy, bawełny, gumy i innych upraw), 17% w usługach (np. przy pracach domowych czy opiece nad innymi domownikami) oraz 12% w przemyśle (m.in. przy produkcji odzieży, dywanów, zabawek, zapalek i ręcznic zwijanych papierosów).

Praca dzieci pozbawia je dzieciństwa i godności, a także szkodzi fizycznemu i umysłowemu rozwojowi, ogranicza ich potencjał. Konieczność pracy i brak lub ograniczona możliwość edukacji uniemożliwia dzieciom wyjście z ubóstwa w przyszłości.

Zgodnie z celami Zrównoważonego Rozwoju 2030, państwa ONZ zobowiązały się do wyeliminowania wszelkich form pracy dzieci do 2025 r. (Cel 8.7). Aby zwalczać zatrudnianie dzieci, MOP w 1992 r. stworzyła Międzynarodowy Program Eliminacji Pracy Dzieci (IPEC), który opiera się na działaniach legislacyjnych, kształtowaniu polityki, redukcji poziomu ubóstwa, wzmocnieniu ochrony socjalnej, systemie edukacji i podnoszeniu świadomości oraz prowadzeniu badań w tym zakresie. Program IPEC jest realizowany w 88 krajach na 5 kontynentach i okazał się skuteczny: w efekcie różnorodnych działań, od 2000 do 2016 r. liczba dzieci pracujących na świecie zmniejszyła się o ok. 94 mln (MOP, 2017).

* 28 kwietnia każdego roku jest obchodzony Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych/Światowy Dzień Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy.

Anita Jaźwiec
– I nagroda
w konkursie na plakat
bezpieczeństwa pracy, 2017

Trudniejszy dostęp do pracy

W wielu krajach osobom młodym trudno jest znaleźć pracę. Według danych MOP, stopa bezrobocia wśród osób młodych na świecie w 2016 r. wyniosła średnio 13% i obecnie wzrasta. Problem ten dotyka także państw europejskich. Według Eurostatu w 2014 r. w Hiszpanii bezrobocie wśród osób w wieku 15-24 lata osiągnęło aż 53%, w Grecji 52%, a we Włoszech 43%. W Polsce – wg danych GUS za I kw. 2017 r. – stopa bezrobocia osób w wieku 18-24 lata wynosiła 13% i była dwa razy wyższa niż stopa bezrobocia dla wszystkich osób aktywnych zawodowo.

Oprócz bezrobocia na całym świecie można zaobserwować większy udział osób młodych niż starszych w pracy w „szarej strefie”. Ludzie młodzi są także bardziej dotknięci problemem ubóstwa: wg MOP ponad 1/3 młodych pracowników w krajach rozwijających się ma na życie mniej niż 3,1 USD dziennie. Aż 200 mln młodych ludzi pozostaje bez pracy lub pomimo pracy nadal żyje w ubóstwie. Między innymi z tego powodu młodzi stanowią ok. 70% światowej migracji.

Ponad 70% młodych pracowników nie ma stałego zatrudnienia, czyli pracuje bez umowy o pracę; ma pracę tymczasową, sezonową lub krótkookresową albo jest samozatrudnionych. W krajach średnio rozwiniętych jest to ponad 40%, a w krajach wysoko rozwiniętych – 30%. Oznacza to, że ogromna część ludzi młodych nie ma stałego dochodu i nie może osiągnąć niezależności materialnej. Brak lepszych perspektyw sprawia, że młodzi mogą akceptować prace o niskim poziomie bezpieczeństwa.

Szczególne narażenie na wypadki przy pracy

Od lat utrzymuje się wysoki poziom wypadków przy pracy wśród młodszych pracowników. W Polsce wg GUS (2016 r.) wypadki przy pracy zdarzają się najczęściej wśród osób z krótkim stażem, nieprzekraczającym 3 lat – 47% wypadków; w tym 31% z udziałem osób ze stażem mniejszym niż 1 rok. Większości tych zdarzeń można byłoby zapobiec. Młodym pracownikom brakuje jednak przede wszystkim doświadczenia oraz dojrzałości fizycznej i psychicznej. Nie mają świadomości wagi zagrożeń występujących w miejscu pracy.

Według Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy (EU-OSHA) powodem większego zagrożenia młodych są:

- niewystarczające umiejętności i przeszkolenie
- brak świadomości swoich praw i obowiązków pracodawcy
- brak pewności siebie, aby wypowiedzieć swoje opinie
- niedostrzeżenie przez pracodawców konieczności zapewnienia młodym pracownikom dodatkowej ochrony.

Młodzi pracownicy bardzo często nie wiedzą, że w pracy mają prawo zgłaszać zastrzeżenia, a nawet odmówić wykonania zadań, które w ich odczuciu są niebezpieczne. Agencja podkreśla, że warto zachęcać, aby młodzi w trudnych sytuacjach dzielili się swoimi wątpliwościami z szefem, specjalistą ds. bhp, rodziną lub zaufanym kolegą.

Młodzi potrzebują rzetelnego przeszkolenia dotyczącego zasad bezpiecznej pracy, a także wsparcia ze strony bardziej doświadczonych kolegów. Pracodawcy powinni zapewnić młodym pracownikom nie tylko odpowiednią pracę i właściwe szkolenie, ale także nadzór. Wiele firm wprowadza system mentoringu. Mentorem może być starszy stażem pracownik, który pomoże młodemu odnaleźć się w nowym środowisku, udzieli pomocy i wsparcia oraz będzie kontrolował, czy nie popełnia on błędów zagrażających jego bezpieczeństwu i zdrowiu.

Rosnące zagrożenia psychospołeczne

W raporcie o trendach w globalnym zatrudnieniu dotyczącym ludzi młodych (2017 r.) MOP podaje, że w związku z transformacją rynku pracy coraz większe zagrożenie stanowią czynniki psychospołeczne. Są one powiązane z wprowadzaniem nowych technologii, zwiększoną konkurencyjnością, fragmentaryzacją rynku pracy, rosnącą elastycznością i nieregularnością form pracy. Ich efektem są wydłużone godziny pracy, stres i nieadekwatne do wkładu pracy zarobki.

Aby chronić się przed chorobami wynikającymi z rosnącego stresu w pracy, MOP zachęca do współpracy pomiędzy pracodawcami, pracownikami, osobami młodymi i przedstawicielami rządu. Program „Młodzi dla BHP” („Youth 4 OSH”), wprowadzony przez MOP w wybranych krajach na świecie, ma pomóc ograniczyć wypadki przy pracy i choroby zawodowe poprzez właściwy system prewencji.

Obchody organizowane przez związki zawodowe

Równoległe do obchodów Światowego Dnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy, 28 kwietnia jest obchodzony od 1989 r. przez związki zawodowe pod nazwą Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych/International Workers' Memorial Day (IWMD). Obchody związkowe koordynuje Międzynarodowa Konfederacja Związków Zawodowych/International Trade Union Confederation (ITUC), która zrzesza ponad 200 mln członków w ponad 160 krajach i terytoriach.

Członkowie związków oddają tego dnia cześć pracownikom, którzy zginęli, zostali ranni lub stracili zdrowie z powodu złych warunków pracy. Jednym z haseł przewodnich towarzyszącym obchodom związkowców jest „Pamiętaj o zmarłych. Walcz ze wszystkimi siłami za żywych” („Remember the dead. Fight like hell for the living”). Dzień jest okazją do poszukiwania efektywniejszych sposobów prewencji oraz właściwych rozwiązań organizacyjnych i prawnych, dzięki którym będzie można skutecznie ograniczać liczbę wypadków przy pracy i chorób zawodowych. W tym roku ITUC zachęca do obchodów Dnia pod hasłem: *PRZEDSIĘBIORSTWA, W KTÓRYCH DZIAŁAJĄ ZWIĄZKI ZAWODOWE, SĄ BEZPIECZNIEJSZYMI MIEJSCAMI PRACY (UNION WORKPLACES ARE SAFER WORKPLACES)*.

Jak co roku, bieżące informacje na temat obchodów dnia organizowanych przez związki zawodowe w różnych krajach można znaleźć na stronie przygotowanej przez ITUC i angielskie czasopismo „Hazards” (<http://28april.org>), w portalu Facebook na stronie Workers' Memorial Day * 28 April, w serwisach Twitter (#iwmd18) i YouTube, a także w portalach związków zawodowych i organizacji związanych z pracą na całym świecie.

Obchody Dnia w Polsce

W Polsce obchody Dnia zostały zainicjowane 28 kwietnia 1991 r. przez NSZZ „Solidarność” i do dziś są przez związki zawodowe obchodzone pod nazwą Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych. W 2003 r. również Sejm RP ogłosił 28 kwietnia Dniem Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy.

Jednym z najważniejszych wydarzeń z okazji obchodów Światowego Dnia Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Pracy jest uroczyste posiedzenie Rady Ochrony Pracy, zaplanowane na 26 kwietnia w gmachu Sejmu RP. Towarzyszy mu konferencja pn. „Prewencja wypadków przy pracy i chorób zawodowych” z udziałem przedstawicieli instytucji ustawodawczych i nadzorujących, pracodawców, organizacji związkowych, a także przedstawicieli nauki i praktyków z zakresu bhp.

Wzorem poprzednich lat, Prezydium Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych (OPZZ) 17 kwietnia br. przyjęło Apel z okazji

28 April 2018
World Day
For Safety and Health at Work

12 June 2018
World Day
Against Child Labour

Międzynarodowego Dnia Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy i Chorób Zawodowych, skierowany do organizacji członkowskich OPZZ, Sejmu RP, pracodawców, organów nadzoru i kontroli. Poprzez Apel OPZZ nawołuje do skutecznych działań prewencyjnych na rzecz poprawy bezpieczeństwa w pracy.

NSZZ Solidarność, w ramach uroczystych obchodów Dnia, 26 kwietnia organizuje we Wrocławiu konferencję i debatę pn. „Wpływ dialogu na ochronę pracy”.

Organizacje związkowe zaplanowały także inne różnorodne działania: seminaria, wykłady i wystawy o charakterze edukacyjnym, a także marsze, msze i spotkania, na których wspominają kolegów, którzy zginęli w pracy.

Konferencje i spotkania dla uczczenia Dnia są w tym roku również organizowane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Rzeszowie, Państwową Inspekcję Pracy – Okręgowy Inspektorat Pracy w Szczecinie oraz Politechnikę Częstochowską.

Coraz więcej organizacji związanych z pracą włącza się w propagowanie obchodów Dnia i podejmuje wysiłki, aby przekazywać innym, w tym także młodemu pokoleniu, jak ważne są zasady bhp i jak istotne jest podejmowanie wszelkich działań, które zapewniają bezpieczeństwo i służą zachowaniu zdrowia w pracy.

Więcej informacji o tematyce i obchodach tegorocznego Dnia w Polsce zamieszczono w portalu CIOP-PIB na stronie www.ciop.pl/28kwietnia. Zgromadzone tam materiały mogą być wykorzystane przez organizatorów obchodów. Aktualne informacje na ten temat można także znaleźć w prasie branżowej, na stronach internetowych instytucji związanych z bhp i portalach społecznościowych. Informacje o obchodach koordynowanych przez MOP na świecie są dostępne na stronie www.ilo.org/safeday.

Dorota Pięta
Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy
Kontakt: dorota.pieta@ciop.pl
na podst.: www.ilo.org, <https://osha.europa.eu>